

УДК 373.5.016:340

DOI:

Василь Ільницький, доктор історичних наук, професор кафедри історії України
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка
Юрій Стецик, кандидат історичних наук, доцент кафедри історії України
Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка

МЕТОДИКА ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ ВИКЛАДАННІ ПРАВознавчих ДИСЦИПЛІН

Проаналізовано педагогічні програмні засоби з правознавчих предметів. Обумовлено ефективність використання комп'ютера як універсального засобу подання навчальної інформації. На підставі педагогічного досвіду вчителів-практиків укладено методичні рекомендації щодо вивчення окремих тем із шкільного курсу правознавчих дисциплін. Розглянуто різні форми подання навчального матеріалу: графічно-схематична, наочна, текстова. Визначено педагогічну доцільність у використанні електронних тестових програм.

Ключові слова: комп'ютер; інформаційно-комунікаційні технології; педагогічні програмні засоби; тестові програми.

Лит. 5.

Vasyl Ilnytskiy, Doctor of Sciences (History), Professor of the History of Ukraine Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University
Yuriy Stetsyk, Ph.D. (Historical Sciences), Associate Professor of the History of Ukraine Department
Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University

METHODOLOGY OF USING OF INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN TEACHING LAW DISCIPLINES

The pedagogical software tools for legal subjects are analyzed. The efficiency of using a computer as a universal means of presenting the educational information is determined. On the basis of pedagogical experience of teachers-practitioners, the methodological recommendations were made concerning the study of certain topics in the school course of jurisprudence disciplines. Different forms of representation of educational material are considered: graphic-schematic, visual, textual. Pedagogical expediency in using the electronic test programs is determined.

Realizing the proposed approaches in applying ICT, we will increase the interest of children in law lessons, activate their activities, organize educational activities on the basis of individualization and differentiation of training, the use of active and interactive technologies, we direct work on the formation of legal substantive competencies that are elements of social science and general subjects (key) competencies of pupils.

The introduction of the modern Ukrainian pedagogical environment to the European educational space prompts teachers of law in their teaching work to increasingly serve the latest information and communication technologies that activate cognitive activity of pupils.

After all, the development of the information society poses to the pupil the requirement not to be limited to information provided in the school textbook, but to get acquainted with other additional sources of information that is constantly updated. In the absence of specially developed electronic pedagogical software for law disciplines, the teacher is forced to resort to making his own educational presentations, electronic tests, magazines, intellectual didactic games. Such a methodical arsenal of various forms of information and communication technologies helps the teacher to modernize the lesson of law, make it more interactive and rational.

Keywords: a computer; the information and communication technologies; pedagogical software tools; test programs.

Постановка проблеми. В сучасних умовах реформування шкільної системи освіти постає необхідність у модернізації змісту освіти спрямованого на комп'ютеризацію навчального процесу. Адже швидкий перехід до інформаційного суспільства зумовив певне відставання у пристосуванні методик викладання до суспільних змін. Сьогодні практично не можливо обійтися без інформаційних можливостей інтернет-ресурсів. Сучасні

інформаційні системи дозволяють швидко та оперативно віднаходити необхідні навчально-довідкові відомості. Реалії сучасного педагогічного буття спонукають вчителя правознавства залучати до своїх педагогічних методик універсальні дидактичні можливості комп'ютерних систем.

Аналіз останніх досліджень. У сучасній українській педагогічній та методичній літературі все більше уваги приділяється вивченню теорії

та практики запровадження інформаційно-комунікаційних технологій для вивчення різних предметів у загальноосвітніх навчальних закладах України. Вагомий внесок у вивчення розглядуваної проблеми зробили як педагогічні дослідження, так і практичний доробок вчителів правознавства: С. Вечерчук [1], Г. Кашкар'єв [2], В. Магдич [3], С. Нетьосов [4; 5].

Мета статті – провести огляд методичного доробку вчителів правознавства для укладення рекомендацій щодо використання інформаційно-комунікаційних технологій при викладанні правознавчих дисциплін.

Виклад основного матеріалу. Серед сучасних інноваційних педагогічних технологій віднаходимо чимало педагогічних програмних засобів (надалі ППЗ) укладених для вивчення предметів у загальноосвітніх навчальних закладах України. Ці електронні методичні матеріали виготовлені на замовлення інституту інноваційних технологій та змісту освіти Міністерства освіти та науки України. Нажаль, серед чисельної електронної методичної продукції, не віднаходимо спеціальних ППЗ з правознавчих дисциплін зорієнтованих на потреби сучасної школи. Натомість зустрічаємо поодинокі та фрагментарні авторські методичні розробки вчителів-практиків в яких активно використовуються інформаційно-комунікаційні технології (надалі ІКТ): навчальні презентації, електронне тестування, інтелектуальні ігри, інтернет ресурси. Тож розглянемо окремо кожен із них [2].

В сучасних умовах поступової комп'ютеризації освітнього процесу у школах України набули масового поширення вчительські та учнівські навчальні презентації. За допомогою презентацій виклад правознавчого матеріалу стає більш логічним та послідовним. Готуючись до уроку вчитель добирає наочний матеріал, який супроводжується не стільки ілюстраціями, а в більшій мірі умовно-графічними засобами оформлення теоретичного матеріалу: опорними схемами, таблицями. І саме сучасні комп'ютерні програми дозволяють досить лаконічно і доступно представити ключові тези правознавчих питань, які розглядаються на уроці.

Для кращої ефективності презентації варто було б передбачити поетапність заповнення електронної форми запропонованої схеми або ж таблиці. Тобто не рекомендуємо подавати учням повністю заповнену таблицю, яку вчитель має заповнювати спільно із учнями, шляхом спілкування із ними. Такий жвавий діалог можна організувати у формі евристичної бесіди. Таке спільне виконання навчального завдання

дозволить значно активізувати пізнавальну діяльність учнів [3].

Зауважимо, що при укладенні навчальних презентацій необхідно дотримуватися як найбільшої лаконічності у формулюванні тез та змістовності у доборі інформації, яка повинна відповідати питанням, які розглядаються.

Підготовляючи презентацію до уроку передусім необхідно: чітко визначити дидактичну мету (очікувані результати), якої ми прагнемо досягнути при викладанні правознавчого матеріалу; окреслити завдання, які потрібно розв'язати під час викладу матеріалу; врахувати психологічно-вікові особливості сприйняття навчальної інформації учнями дев'ятих класів; передбачити методичні прийоми по створенні мотивації до активної участі учнів на уроці правознавства; врахувати технічні умови представлення навчальної інформації (чи це комп'ютерний клас, чи використання мультимедійної дошки, чи мультимедійного проектора). Відповідно до визначених умов вчитель може скористатися наступними формами представлення презентації: доповідь, звіт, роздатковий дидактичний матеріал.

Навчальну презентацію як опорний конспект можна використовувати не тільки на уроках, але й під час виконання домашньої роботи чи навчального проекту. Відповідно її можна використовувати при проведенні різних типів та форм уроків правознавства. Так, наприклад при проведенні традиційного комбінованого уроку презентація дозволяє перевірити домашнє завдання учнів, допомагає вчителю послідовно та лаконічно ознайомити учнів із ключовими положеннями нового навчального матеріалу, закріпити отримані знання шляхом виконання інтелектуальних завдань [5].

Окрім навчальних презентацій, укладених вчителем, варто звернути особливу увагу на учнівські презентації, які дозволяють значно активізувати пізнавальні можливості сучасних школярів. Адже прогресуючий розвиток інформаційного суспільства дозволяє учнівській молоді ознайомитися із різними поглядами, іноді досить дискусійними і суперечливими, щодо проблем розбудови демократичної і правової української держави. Оскільки проживаємо в період реформ, які закладають правові основи для майбутнього розвитку української державності. За таких обставин основним завданням правознавчих дисциплін є не тільки ознайомлення молоді із чинними нормами українського законодавства, але й формування правових компетенцій (захист своїх прав, повага до прав інших, висловлення своєї

громадянської позиції тощо). І саме створення учнями власних презентацій сприяє формуванню у них як інформаційних, так і правових компетентностей.

Під час пошуку матеріалу для презентації учні ознайомлюються із різними джерелами інформації (підручниками, хрестоматіями, збірниками законів, правознавчими статтями, юридичними сайтами у мережі інтернет) та на їх основі набувають навичок узагальнення та систематизації. Адже у слайдах презентації необхідно також лаконічно та змістовно викласти провідні погляди до визначених правознавчих питань [1].

Наступним видом інформаційно-комунікаційних технологій є електронне тестування. Вчитель правознавства спільно із вчителем інформатики можуть створити комп'ютерні тестові комплекси опираючись на доступні тестові програми. Вчитель правознавства повинен продумати різнорівневі тестові завдання, враховуючи зміст шкільних навчальних програм з правознавчих дисциплін. При цьому слід брати до уваги, що більшість комп'ютерних тестових програм здатні розпізнати від двох до трьох варіантів відповідей на одне питання. Також сучасні програми не здатні оцінити творчий (описовий) рівень завдань. Відповідно потрібно обирати завдання для початкового (1 – 3 балів), середнього (4 – 6 балів) та достатнього (7 – 9 балів) рівнів оцінювання знань учнів за чинною 12-бальною системою. Таким чином електронне тестування дозволяє вчителю правознавства швидко та об'єктивно оцінити теоретичні знання учнів з правознавчих предметів, визначити, які питання потребують повторного опрацювання, а які вже набуті знання дозволяють переходити до вивчення інших галузей права [4].

Помітно, що тестування дозволяє вчителю економити навчальний час, зокрема на етапі опитування домашнього завдання. І вивільнений час педагог може використати для проведення інтерактивних технологій, які дозволяють розвинути практичні компетентності учнів: вміння формулювати власну думку, добирати переконливі аргументи для її доведення, рецензувати доповіді своїх опонентів тощо.

Звичайно, що тестування як один із методів контролю знань учнів не може відмінити інших форм контролю знань учнів: усне опитування, письмові описові завдання. Відповідно електронне тестування, через свою технічну обмеженість, не здатне повноцінно замінити традиційні методи контролю.

Поряд із електронним тестуванням вчителі-

новатори поступово запроваджують електронний журнал з обліку поточної успішності. Це дозволяють реалізувати технічні можливості сучасних комп'ютерних тестових програм. Адже перед початком тестування програма вимагає реєстрації, а по завершенні роботи подає протокол відповідей, відзначаючи правильні і не правильні результати та автоматично заносить отриману суму балів до електронного журналу, який до цього створив вчитель [5].

Така форма роботи також економить час і зусилля вчителя, який отримує більше можливостей для прояву творчого підходу щодо оформлення та представлення навчального матеріалу, в той час як процедура оцінювання набуває автоматичного виконання без жодного суб'єктивного втручання з боку вчителя.

Іншою формою використання ІКТ у викладанні правознавчих дисциплін є інтелектуальні комп'ютерні ігри: кросворди, ребуси, юридичні задачі, тотожності, рівняння. Саме технічні можливості комп'ютера дозволяють укладати електронні кросворди, які можна використати як для перевірки домашнього завдання, так і для закріплення нового навчального матеріалу. Використання математичних формул дозволяє розв'язувати юридичні задачі, тотожності та рівняння із статистичним даними [1].

Наступною формою використання ІКТ є залучення інтернет ресурсів для навчальних цілей. Адже для проведення уроків правознавства вчитель, так і учні послуговуються джерелами інформації, яка постійно оновлюється, оскільки набуває чинності нове законодавство. Завдяки інтернет з'єднанню вчитель та учні мають можливість відвідати книжкові фонди віртуальних бібліотек для пошуку необхідних відомостей у довідниках (словниках, енциклопедіях) та збірниках законів.

Для обміну методичним досвідом у викладанні правознавчих дисциплін вчителі-практики створюють педагогічні веб-сайти, де розміщують своє порт-фоліо із власними розробками уроків. Сьогодні, завдяки масовому поширенню цифрових технологій, активно демонструються відео уроки правознавства, які практикують вчителі-новатори.

Не обмежені інформаційні можливості інтернет ресурсів допомагають вчителю правознавства підібрати найбільш оптимальних наочний матеріал: відео фрагменти із урочистих засідань законодавчих, виконавчих та судових органів влади. Зокрема перегляд учнями відкритих судових засідань дозволяє вчителю досить легко та оперативно ознайомлювати їх із різними

правовими ситуаціями і юридичними механізмами розгляду. Окрім конкретної наочності, педагог правознавства активно послуговується абстрактним наочним матеріалом: схемами, таблицями. Завдяки інтернет ресурсам вчитель правознавства, готуючись до уроку, має можливість підібрати відповідні опорні таблиці або ж схеми, які допоможуть йому більш ефективніше подати навчальний матеріал [5].

Висновки. Входження сучасного українського педагогічного середовища до загальноєвропейського освітнього простору спонукає вчителів правознавства у своїй викладацькій праці все більше послуговуватися новітніми інформаційно-комунікативними технологіями, які активізують пізнавальну діяльність учнів. Адже розвиток інформаційного суспільства ставить перед учнем вимогу не обмежуватися тільки інформацією поданою у шкільному підручнику, але ознайомлюватися із іншими додатковими джерелами інформації, яка постійно оновлюється. За умов відсутності спеціально розроблених електронних педагогічних програмних засобів для правознавчих дисциплін вчитель змушений вдаватися до укладення власних навчальних презентацій, електронних тестів, журналів, інтелектуальних дидактичних ігор. Такий методичний арсенал різноманітних форм ІКТ допомагає педагогу модернізувати урок правознавства, зробити його більш інтерактивнішим та раціональнішим.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вегерчук С. Використання мультимедійних технологій навчання на уроках історії та правознавства / С. Вегерчук // Директор школи, ліцею, гімназії. – 2006. – № 3. – С. 61 – 63.
2. Кашкаръов Г. Методика викладання правознавства в школі в опорних схемах і таблицях. Частина I. / Г. Кашкаръов. – Х. : Вид. група “Основа”, 2011. – С. 46 – 49. – (Б-ка журн. “Історія та правознавство”. Вип. 10 (94).
3. Магдич В. Використання графічних схем

при поясненні юридичних термінів і понять у викладанні курсу “Основи правознавства” / В. Магдич // Історія в школі. – 2002. – № 3. – С. 42 – 44.

4. Нетьосов С. Основи правознавства. Тестові завдання [Електронний ресурс]: навчально-контролюючий посібник / С. Нетьосов та інші. – Луганськ: Луганський нац. пед. унів-т ім. Т. Шевченка, 2007.

5. Нетьосов С. Навчання основ правознавства з використанням інформаційно-комунікаційних технологій / С. Нетьосов. – Х. : Вид. група “Основа”, 2010. – 127 с. – (Б-ка журн. “Історія та правознавство”. Вип.4 (76).

REFERENCES

1. Veherchuk, S. (2006). Vykorystannia multymediinykh tekhnolohii navchannia na urokakh istorii ta pravoznavstva [Use of multimedia learning technologies in history and jurisprudence]. *Director of school, lyceum, gymnasium*. No.3. pp.61–63. [in Ukrainian].
2. Kashkarov, H. (2011). *Metodyka vykladannia pravoznavstva v shkoli v opornykh skhemakh i tablytsiakh* [Methodology of teaching jurisprudence in schools in reference schemes and tables]. Part I. Kharkiv: “Osnova” Publ., pp.46–49. Vol. 10 (94). [in Ukrainian].
3. Mahdych, V. (2002). Vykorystannia hrafichnykh skhem pry poiasnenni yurydychnykh terminiv i poniat u vykladanni kursu “Osnovy pravoznavstva” [Using graphic schemes in explaining legal terms and concepts in teaching the course “Fundamentals of jurisprudence”]. *History at school*. No.3, pp.42–44. [in Ukrainian].
4. Netosov, S. (2007). *Osnovy pravoznavstva. Testovi zavdannia* [Fundamentals of jurisprudence. Test tasks]. Luhansk. [in Ukrainian].
5. Netosov, S. (2010). *Navchannia osnov pravoznavstva z vykorystanniam informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii* [Teaching of the basics of jurisprudence using information and communication technologies]. Kharkiv: “Osnova” Publ., 127 p. Vol.4 (76). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 29.01.2019

“Причина, з якої люди створюють суспільство – збереження їхньої власності”.

Джон Лок
англійський філософ

“Наука – це організовані знання, мудрість – це організоване життя”.

Іммануїл Кант
німецький філософ

